

Kommittémotion L

Motion till riksdagen 2020/21:3988

av **Barbro Westerholm m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2020/21:163 Förebyggande av våld i nära relationer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om årsrika personers utsatthet för våld och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om killars våld mot tjejer och våld i ungas partnerrelationer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att insatser till våldsutövare måste inkludera även våldsutövare under 18 år och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förtydligt barnperspektiv och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad uppföljning och konsekvensanalys och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Proposition 2020/21:163 Förebyggande av våld i nära relationer handlar om samhällets och mer konkret socialnämndernas ökade ansvar att förebygga våld och övergrepp i nära relationer. I praktiken innebär detta att socialnämnderna får ett ytterligare uppdrag inom ramen för socialtjänstlagen samt att en rad erforderliga förändringar i diverse sekretessbestämmelser åtgärdas för att underlätta det nya uppdraget.

Våld i nära relationer begås i allra störst utsträckning av män och har kvinnor som offer, och begås av killar och har tjejer som offer. Inte minst de senaste dagarnas nyhetsrapportering visar detta. Det stämmer att våld också drabbar den som lever i samkönade relationer eller i andra familjekonstellationer än den traditionella, men detta får aldrig användas som ursäkt för att blunda för det strukturella könsförtryck som våldet är ett uttryck för. Ett samhälle där individens utsatthet för våld avgörs av könet kan

aldrig vara fullt ut jämställt. I detta sammanhang måste också uppmärksammas det hedersrelaterade våldet och förtrycket, som även det är starkt grundat i patriarkala föreställningar om mäns rätt till makt över sina närstående.

För Liberalernas del är det viktigt att lösningar blir konkreta, verkningfulla och att de följs upp. Liberalerna har en bred politik för att motverka våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. För att bryta ett destruktivt mönster vad gäller våld i nära relationer krävs ett brett och långsiktigt arbete där både förebyggande insatser, polisiära åtgärder och stöd till offren och deras närstående ingår. Det behövs även skärpta straff för mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Straffet för grov kvinnofridskränkning måste skäpas, liksom straffet för överträdelse av kontaktförbud. Kontaktförbud ska i betydligt högre utsträckning kombineras med elektronisk fotboja, och detta ska kunna beslutas som en förstahandsåtgärd. För att ändra ett våldsbeteende behövs likaså utvecklade metoder för behandling av gärningsmännen.

För att komma till rätta med våldet måste vi börja arbeta tidigt. Det krävs fler och bättre utbildade poliser och åklagare för detta. Inte minst förstahandsåtgärderna måste bli än bättre. Skyddet och stödet till målsägande och samarbetet mellan polis, socialtjänst och sjukvård behöver utvecklas. Kvinno- och tjejjourerna gör omistliga insatser och ska tillförsäkras ett stabilt och långsiktigt stöd från det allmänna.

För en utförligare beskrivning av vår politik hänvisar vi i första hand till vår kommittémotion 2020/21:3427. I denna motion avgränsar vi oss till de specifika förslag som tas upp i propositionen. Vi anser att de till viss del går i rätt riktning men att mer behöver göras i de här avseendena.

Sekretessbrytande regel samt insatser för att förövare ska ändra sitt beteende

Våld mot, övergrepp på samt vanvård av årsrika personer har behandlats av riksdagen vid flera tillfällen. I den årsrika generationen är såväl kvinnor som män utsatta, kvinnor i något högre utsträckning än män. Att förövaren i de här fallen kan vara en partner, men också vuxna barn eller en vårdare som står för övergreppen ger komplexiteten en ytterligare dimension. Det handlar om fysiskt våld, om sexuellt våld, om kränkningar och vanvård, men också om att söner, döttrar och andra anhöriga utöver att begå fysiskt och psykiskt våld lägger beslag på sina äldres tillgångar.

Riksdagen har vid flera tillfällen behandlat problematiken. År 2014 antog regeringen en nationell strategi om våld mot äldre personer inom vård och omsorg, men dess avgränsade ämne gjorde att polisens och rättsväsendets roll i sammanhanget utslöts. Den nu gällande nationella strategin 2017–2026 för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor lyfter över huvud taget inte upp denna specifika fråga, och berör mycket flyktigt åldersdimensionen i andra avseenden. Vi anser att det är viktigt att äldres utsatthet för våld i nära relationer uppmärksammas i socialtjänstens förebyggande arbete. Även andra yrkesgrupper som möter årsrika människor i sin vardag behöver kunskap om hur de kan upptäcka övergrepp och hur just de kan hjälpa utifrån sin roll. Detta är viktigt för att den sekretessbrytande regel som föreslås i propositionen, och som vi står bakom, ska få genomslag i praktiken.

Den offentliga diskussionen om mäns våld mot kvinnor tar så gott som alltid sin utgångspunkt i de vuxna kvinnorna samt de barn som upplever våldet. Att våldet också förekommer i ungas partnerrelationer uppmärksammas däremot mycket sällan. För att nå det jämställdhetspolitiska målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra måste

samhället få upp ögonen för att killars våld mot tjejer är minst lika allvarligt som mäns våld mot kvinnor och att det ofta är där det börjar. Arbetet med att få unga killar att sluta utöva våld mot tjejer måste prioriteras högre. Stödet och skyddet för just unga tjejer måste förbättras och kunskapen om att unga tjejer i så hög grad utsätts för våld i sina nära relationer måste öka. Det är därför av största vikt att frågor kring killars våld mot tjejer och våld i ungas partnerrelationer är fullt ut integrerade i genomförandet av de lagändringar som propositionen innehåller.

Liberalerna välkomnar förslaget att det ska tydliggöras i lag att det till socialnämndens uppgifter hör att verka för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende. Här är det viktigt att beakta att våld mot närstående förekommer i alla slags familjer och att all den personal som arbetar inom socialtjänsten har kompetens att fånga upp signaler. I många kommuner finns särskilda relationsvåldssamordnare för att koordinera arbetet och fungera som en intern kunskapsresurs.

Även vad gäller insatser till våldsutövare är det av största vikt att insatserna riktar sig också till personer under 18 år. Till detta finns två motiv: det självklara i att motverka våld i alla nära relationer i alla åldrar, samt att sådana insatser kan vara särskilt strategiska med tanke på att ett destruktivt mönster av våldsutövande ofta grundläggs tidigt.

Barnperspektivet

I likhet med Tjejers rätt i samhället (TRIS) anser Liberalerna att barnperspektivet i regeringens förslag behöver förtydligas ytterligare. Det stöd som det allmänna i propositionen förväntas ge till barn måste anpassas till barnets behov och särskilda förutsättningar. Exempelvis innebär det att den som ska tala med ett barn behöver ha kunskaper om hur man faktiskt gör det, hur man får barn att känna tillit och kan skapa förutsättningar för barn att faktiskt våga komma till tals. Särskilt viktigt är detta, som Länsstyrelsen i Östergötland lyfter, när en våldsutövare är en signifikant person för barnet. Sådana personer kan vara en förälder, vårdnadshavare eller ”bonusförälder” i den typiska svenska familjen men, i exempelvis fall där hederskultur är inblandad, vara en farbror, kusin eller annan släkting. Bilden av vad en signifikant person är behöver visa denna viktiga variation.

Dessutom rör många av de förslag som regeringen lyfter rörande barn bara de fall där våld eller hot redan förekommer. Om regeringen menar allvar med att få till stånd ett förebyggande arbete behöver även institutioner som alla barn kommer i kontakt med, exempelvis skolan, rustas för att förebygga att barn far illa, att bygga den tillit som krävs för att barn ska våga berätta och veta vart de ska vända sig om ett barn anförtror sig till dem.

Uppföljning och konsekvensanalyser

Vidare instämmer Liberalerna med Rädde barnen i åsikten att den här typen av arbete måste följas upp. Det är inte tillräckligt att, som regeringen, konstatera att det finns myndigheter med kontroll och uppföljningsansvar i bred bemärkelse utan att dela ut särskilda uppdrag eller tillskjuta medel för ytterligare kontroller.

Regeringen anför även att den, trots brist på en konsekvensanalys särskilt för barn, har beaktat barnets bästa i de förslag den lämnat. Liberalerna anser att ett mer grundligt arbete i frågan om hur förslagen påverkar barn behövs och att det faktum att förslagen i större mån kan behöva anpassas till hur de påverkar barn.

I dessa frågor måste regeringen inkomma med reviderade förslag för att få till stånd förebyggande åtgärder som verkligen fungerar.

Barbro Westerholm (L)

Juno Blom (L)

Johan Pehrson (L)

Gulan Avci (L)

Mats Persson (L)

Lina Nordquist (L)

Maria Nilsson (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)